

UCHWAŁA NR
RADY MIEJSKIEJ W PIASECZNI

z dnia r.

w sprawie przyjęcia Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Piaseczno na lata 2017 – 2020

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. 2016 r., poz. 446 ze zm.) oraz art. 87 ust. 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2014 r., poz. 1446 ze zm.) Rada Miejska w Piasecznie uchwala, co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się Program Opieki nad Zabytkami Gminy Piaseczno na lata 2017 – 2020 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Piaseczno.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia jej ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego.

Krzysztof Sulej
ADWOKAT

Załącznik do Uchwały Nr

Rady Miejskiej w Piasecznie

z dnia 3 kwietnia 2017 r.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY PIASECZNO NA LATA 2017-2020

**PROGRAM OPIEKI NAD
ZABYTKAMI
GMINY PIASECZNO
NA LATA 2017 – 2020**

Piaseczno, kwiecień 2017

Spis treści

1. WSTĘP	5
1.1. PODSTAWA PRAWNA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	5
1.2. CEL OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	5
2. UWARUNKOWANIA FORMALNO-PRAWNE, INSTYTUCJONALNE I PROGRAMOWE FUNKCJONOWANIA OCHRONY ZABYTKÓW W GMINIE PIASECZNO	7
2.1. USTAWY REGULUJĄCE PROBLEMATYKĘ OCHRONY ZABYTKÓW I OPIEKI NAD ZABYTKAMI	7
2.2. STRATEGICZNE CELE POLITYKI PAŃSTWA W SFERZE OCHRONY ZABYTKÓW. PRIORYTET 2	11 12
2.3. PROBLEMATYKA OCHRONY ZABYTKÓW W SYSTEMIE ZADAŃ STRATEGICZNYCH, WYNIKAJĄCYCH Z KONCEPCJI PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU	12
2.3.1. RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OCHRONY ZABYTKÓW ZE STRATEGIĄ ROZWOJU WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO	12
<i>Kierunek działania 1.5. – Dążenie do poprawy warunków i zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych.</i>	13
<i>Kierunek działania 4.3. – Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich</i>	13
<i>Kierunek działania 4.4. – Budowa i rozwój infrastruktury społecznej</i>	13
<i>Kierunek działania 5.3. – Promocja i zwiększanie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej regionu w oparciu o walory środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego</i>	13
<i>Kierunek działania 5.4. – Kształtowanie tożsamości regionu oraz kreowanie i promocja jego produktu</i>	14
<i>Kierunek działania 5.5. – Współpraca międzyregionalna i międzynarodowa</i>	15
2.3.2. RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OCHRONY ZABYTKÓW Z PLANEM ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO	15
2.4. WEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA PRAWNE I PROGRAMOWE OCHRONY ZASOBÓW DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO GMINY PIASECZNO	16
2.4.1. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE WYNIKAJĄCE ZE STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PIASECZNO	16
2.4.2. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE WYNIKAJĄCE Z LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI MIASTA PIASECZNA NA LATA 2013 - 2020	17
3. DZIEDZICTWO KULTUROWE GMINY PIASECZNO	18
3.1. RYS HISTORYCZNY	18
3.2. ZASOBY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY PIASECZNO	19
3.2.1. Zabytki nieruchome na terenie Gminy Piaseczno	19
3.2.2. Zabytki archeologiczne	19
3.2.3. Zasób dziedzictwa archeologicznego w gminie Piaseczno	21
4. UWARUNKOWANIA GEOGRAFICZNE	22
4.1. Morfologia terenu	22
4.2. Budowa geologiczna	22
4.3. Zasoby wodne:	22
5. ANALIZA STRATEGICZNA SWOT	23

6. CELE I DZIAŁANIA W ZAKRESIE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO NA LATA 2017-2020 DLA GMINY PIASECZNO.....	24
6.1. PRIORYTETY I CELE STRATEGICZNE	24
6.2. CELE I DZIAŁANIA USTALANE W PROGRAMIE OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY PIASECZNO NA LATA 2017-2020 (WRAZ Z TERMINARZEM)	25
6.2.1. CEL STRATEGICZNY 1	25
6.2.2. CEL STRATEGICZNY 2	26
6.2.3. CEL STRATEGICZNY 3	27
6.2.4. CEL STRATEGICZNY 4	28
6.2.5. CEL STRATEGICZNY 5	28
6.3. MONITORING REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	29
6.4. INSTRUMENTARIUM GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	29
6.4.1. INSTRUMENTY PRAWNE	29
6.4.2. INSTRUMENTY KOORDYNACJI	29
6.4.3. INSTRUMENTY FINANSOWE	30
6.4.4. INSTRUMENTY SPOŁECZNE	30
6.4.5. INSTRUMENTY KONTROLNE	30

Opracował
Burmistrz Miasta i Gminy Piaseczno

ul. Kościuszki 5, 05-500 Piaseczno

tel. 22 70 17 500

fax. 22 756 70 49

urząd@piaseczno.eu

Wykonawca: Paweł Artur Tyc

1. WSTĘP

Gmina Piaseczno położona jest w centralnej części województwa mazowieckiego. Graniczy z gminami Konstancin-Jeziorna, Góra Kalwaria, Prażmów, Tarczyn, Lesznowola. Na północy sąsiaduje bezpośrednio z Warszawą, z którą łączy ją ciągła zabudowa wzdłuż ul. Puławskiej, i wchodzi w skład wewnętrznego pierścienia obszaru Metropolitalnego Warszawy.

Atrakcyjność krajobrazowa gminy, piękne lasy w zalesiu Dolnym i Górnym, zabytkowe zespoły historycznego centrum Piaseczna i miasta-lasu zalesia Dolnego, przy bliskości Warszawy, stwarzają duże możliwości rozwoju turystyki oraz organizacji wypoczynku sobotnio-niedzielnego. Z kolei nasilająca się presja inwestycyjna związana z sąsiedztwem Warszawy wpływa negatywnie na stan środowiska naturalnego i kulturowego.

Dbłość o oryginalną substancję zabytkową, a także nawiązujący do tradycji sposób rozwoju przestrzennego, są nakazami chwili dla władz gminnych. Istnieje bowiem niebezpieczeństwo zakłócenia ładu przestrzennego Piaseczna, co może mieć negatywny wpływ na jakość życia mieszkańców gminy.

Niniejszy „Program opieki nad zabytkami Gminy Piaseczno” ma umożliwić planowe i metodyczne działania władz gminnych na rzecz środowiska kulturowego gminy w latach 2017-2020. Pierwsze rozdziały dotyczą kontekstu prawnego związanego z ochroną zabytków, w tym także ustaleń prawa lokalnego odnoszącego się bezpośrednio do tej dziedziny. Następnie opisany jest w skrócie stan środowiska kulturowego gminy. Na podstawie analizy tych danych konstruowany jest harmonogram działań, których realizacja przez władze gminne doprowadzi do powstrzymania degradacji zabytków i poprawy stanu środowiska kulturowego gminy.

1.1. PODSTAWA PRAWNA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Rozstrzygnięcia ustawowe:

- Art. 7, ust. 1, pkt 9 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 446 ze zm.), który mówi: *"Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy: kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami"*,
- Art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2014 r., poz. 1446 ze zm.). W artykule tym znajdujemy:
- *Ust. 1: zarząd województwa, powiatu lub wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza na okres 4 lat odpowiednio wojewódzki, powiatowy lub gminny program opieki nad zabytkami.*
 - *Ust. 3: Wojewódzki, powiatowy i gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje odpowiednio sejmik województwa, rada powiatu i rada gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.*
 - *Ust. 4: Programy, o których mowa w ust. 3, są ogłaszane w wojewódzkim dzienniku urzędowym.*
 - *Ust. 5: z realizacji programów zarząd województwa, powiatu i wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza, co 2 lata, sprawozdanie, które przedstawia się odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy.*

1.2. CEL OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminny program opieki nad zabytkami służy poprawie stanu zachowania środowiska kulturowego. Ustala się w nim rozwiązania organizacyjne i finansowe, jak również edukacyjne i wychowawcze, które mają doprowadzić do osiągnięcia tego celu.

Zgodnie z art. 85 ust. 1 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz.U. z 2014 r., poz. 1446 ze zm.): *w krajowym programie ochrony*

zabytków i opieki nad zabytkami określa się, w szczególności cele i kierunki działań oraz zadania w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, warunki i sposób finansowania planowanych działań, a także harmonogram ich realizacji.

Ustawa precyzuje cele sporządzania programów opieki nad zabytkami w art. 87:

1. Zarząd województwa, powiatu lub wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza na okres 4 lat odpowiednio wojewódzki, powiatowy lub gminny program opieki nad zabytkami.
2. Programy, o których mowa w ust. 1, mają na celu, w szczególności:
 - 1) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
 - 2) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
 - 3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
 - 4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
 - 5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
 - 6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
 - 7) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

2. UWARUNKOWANIA FORMALNO-PRAWNE, INSTYTUCJONALNE I PROGRAMOWE FUNKCJONOWANIA OCHRONY ZABYTKÓW W GMINIE PIASECZNO

2.1. USTAWY REGULUJĄCE PROBLEMATYKĘ OCHRONY ZABYTKÓW I OPIEKI NAD ZABYTKAMI

- 1) ustawa z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2014 r., poz. 1446 ze zm.),
- 2) ustawa z dnia 10 lipca 2015 roku o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz ustawy o muzeach (Dz. U. z 2016 r., poz. 1330),
- 3) ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku – Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 519 ze zm.),
- 4) ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2014r., poz. 1101)
- 5) ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 2134 ze zm.),
- 6) ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 roku o gospodarce nieruchomościami (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 2147 ze zm.),
- 7) ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2016r., poz. 778 ze zm.),
- 8) ustawa z dnia 7 lipca 1994 roku – Prawo budowlane (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 290 ze zm.),
- 9) ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz.U. z 2012 r., poz. 406 ze zm.).

Zasady ochrony zabytków znajdujących się w muzeach i w bibliotekach określone zostały w ustawach:

- 1) ustawa z dnia 21 listopada 1996 roku o muzeach (Dz. U. z 2012 r., poz. 987 ze zm.),
- 2) ustawa z dnia 10 lipca 2015 roku o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz ustawy o muzeach (Dz. U. z 2016 r., poz. 1330),
- 3) ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2012 r., poz. 642 ze zm.).

Ochronę materiałów archiwalnych regulują przepisy:

- 1) ustawa z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 1506 ze zm.).

W myśl art. 3 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, zabytkiem jest:

nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Zgodnie z art. 4 niniejszej ustawy:

Ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

- 1) *zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;*
- 2) *zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;*
- 3) *udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;*
- 4) *przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;*
- 5) *kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;*

- 6) uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Natomiast w art. 6 stwierdza się, że:

1. Ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania:

1) zabytki nieruchome będące w szczególności:

- a) krajobrazami kulturowymi,
- b) układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
- c) dziełami architektury i budownictwa,
- d) dziełami budownictwa obronnego,
- e) obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,
- f) cmentarzami,
- g) parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
- h) miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

2) zabytki ruchome będące w szczególności:

- a) dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
- b) kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
- c) numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami,
- d) wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,
- e) materiałami bibliotecznymi, których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach,
- f) instrumentami muzycznymi,
- g) wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,
- h) przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

3) zabytki archeologiczne będące w szczególności:

- a) pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,
- b) cmentarzyskami,
- c) kurhanami,
- d) relikwiami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

2. Ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

Formy ochrony zabytków określa art. 7:

- 1) wpis do rejestru zabytków,
 - 1b) wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa,
- 2) uznanie za pomnik historii,
- 3) utworzenie parku kulturowego,
- 4) ustalenie ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Na mocy art. 16:

1. Rada gminy, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków, na podstawie uchwały, może utworzyć park kulturowy w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej,

2. *Uchwała określa nazwę parku kulturowego, jego granice, sposób ochrony, a także zakazy i ograniczenia, o których mowa w art. 17 ust. 1,*
3. *Wójt (burmistrz, prezydent miasta), w uzgodnieniu w wojewódzkim konserwatorze zabytków, sporządza plan ochrony parku kulturowego, który wymaga zatwierdzenia przez radę gminy,*
4. *W celu realizacji zadań związanych z ochroną parku kulturowego rada gminy może utworzyć jednostkę organizacyjną do zarządzania parkiem,*
5. *Park kulturowy przekraczający granice gminy może być utworzony i zarządzany na podstawie zgodnych uchwał rad gmin (związku gmin), na terenie których ten park ma być urządzony,*
6. *Dla obszarów, na których utworzono park kulturowy, sporządza się obowiązkowo miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.*

Art. 18:

1. *Ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami uwzględnia się przy sporządzaniu i aktualizacji koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województw, planów zagospodarowania przestrzennego województw, planu zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej, analiz i studiów z zakresu zagospodarowania przestrzennego powiatu, strategii rozwoju gmin, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego albo decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.*
2. *W koncepcji, strategiach, analizach, planach i studiach, o których mowa w ust.1, w szczególności:*
 - 1) *uwzględnia się krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,*
 - 2) *określa się rozwiązania niezbędne do zapobiegania zagrożeniom dla zabytków, zapewnienia im ochrony przy realizacji inwestycji oraz przywracania zabytków do jak najlepszego stanu,*
 - 3) *ustala się przeznaczenie i zasady zagospodarowania terenu uwzględniając opiekę nad zabytkami.*

Art. 19:

1. *W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się, w szczególności ochronę:*
 - 1) *zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru i ich otoczenia,*
 - 2) *innych zabytków nieruchomości, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków,*
 - 3) *parków kulturowych.*
- 1a. *W decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego uwzględnia się w szczególności ochronę:*
 - 1) *zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru i ich otoczenia;*
 - 2) *innych zabytków nieruchomości, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków.*
- 1b. *W uchwale określającej zasady i warunki sytuowania obiektów małej architektury, tablic i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń uwzględnia się w szczególności:*
 - 1) *ochronę zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru i ich otoczenia;*
 - 2) *ochronę zabytków nieruchomości, innych niż wymienione w pkt 1, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków;*
 - 3) *wnioski i rekomendacje audytów krajobrazowych oraz plany ochrony parków krajobrazowych.*
2. *W przypadku, gdy gmina posiada gminny program opieki nad zabytkami, ustalenia tego programu uwzględnia się w studium i planie, o których mowa w ust. 1.*

3. *W studium i planie, o których mowa w ust.1, ustala się w zależności od potrzeb, strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują określone ustaleniami planu ograniczenia, zakazy i nakazy, mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków.*

Art. 20:

Projekty i zmiany planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego podlegają uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków w zakresie kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu.

Art. 21:

Ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzenia programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy.

Postanowieniem art. 22,

- **ust. 4:** *Wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy.*
- **ust. 5:** *w gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte:*
 - 1) *zabytki nieruchome wpisane do rejestru;*
 - 2) *inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków;*
 - 3) *inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wojtę (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.*

Organizację organów ochrony zabytków reguluje Rozdział 9.

W myśl Art. 89 organami ochrony zabytków są:

- 1) *minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, imieniu którego zadania i kompetencje w tym zakresie, wykonuje Generalny Konserwator zabytków,*
- 2) *wojewoda, w imieniu którego zadania i kompetencje w tym zakresie wykonuje wojewódzki konserwator zabytków.*

W art. 91 ust. 4 sprecyzowane są zadania, które wykonywać będzie wojewódzki konserwator zabytków. Są to w szczególności:

- 1) *realizacja zadań wynikających z krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,*
- 2) *sporządzanie, w ramach przyznaných środków budżetowych, planów finansowania ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,*
- 3) *prowadzenie rejestru o wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz gromadzenie dokumentacji w tym zakresie,*
- 4) *wydawanie, zgodnie w właściwością, decyzji, postanowień i zaświadczeń w sprawach określonych w ustawie oraz w przepisach odrębnych,*
- 5) *sprawowanie nadzoru nad prawidłowością prowadzonych badań konserwatorskich, architektonicznych, prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych i innych działań przy zabytkach oraz badań archeologicznych,*
- 6) *organizowanie i prowadzenie kontroli w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,*
- 7) *opracowywanie wojewódzkich planów ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych oraz koordynacja działań przy realizacji tych planów,*
- 8) *upowszechnianie wiedzy o zabytkach,*
- 9) *współpraca z innymi organami administracji publicznej w sprawach ochrony zabytków.*

2.2. STRATEGICZNE CELE POLITYKI PAŃSTWA W SFERZE OCHRONY ZABYTKÓW

Ważnym elementem planowania strategicznego jest określanie zadań i konstruowanie priorytetów do realizacji celów krótko- i długofalowych. Politykę państwa w sferze kultury wyznacza **Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004–2020**, zawierająca analizę prawną, ekonomiczną, instytucjonalną i organizacyjną w dziedzinie kultury. Na podstawie **Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2013** Ministerstwo Kultury opracowało **Narodowy Program Kultury „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego na lata 2004 – 2013”**, a następnie uwzględniając **Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020**, czas wdrażania wyżej wymienionego programu został przedłużony do 2020 roku. Program określa cele państwa w zakresie ochrony zabytków:

- przygotowanie skutecznego systemu prawno-finansowego wspierania ochrony i opieki nad zabytkami;
- podjęcie prac nad kompleksowym systemem edukacji na rzecz dziedzictwa kulturowego;
- poszukiwanie instrumentów wzmacniających efekty działalności służby konserwatorskiej;
- ograniczenia uznaniowości konserwatorów poprzez nałożenie na nich odpowiedzialności za niezgodne z prawem postępowanie.

Cel strategiczny programu: intensyfikacja ochrony i upowszechniania dziedzictwa kulturowego, w tym szczególnie poprawa stanu zabytków nieruchomych.

Cele cząstkowe:

- poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w sferze dokumentacji i ochrony zabytków,
- kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele kulturalne, turystyczne, edukacyjne, rekreacyjne i inne cele społeczne,
- zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości poprzez tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych,
- promocja polskiego dziedzictwa kulturowego w Polsce i za granicą, w szczególności za pomocą narzędzi społeczeństwa informacyjnego,
- rozwój zasobów ludzkich oraz podnoszenie świadomości społecznej w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego,
- tworzenie warunków dla rozwoju i ochrony dziedzictwa kultury ludowej,
- zabezpieczenie zabytków przed nielegalnym wywozem zagranicę.

Podprogramy, priorytety i działania Narodowego Programu Kultury „Ochrona zabytków i Dziedzictwa Kulturowego”

PRIORYTET 1

Aktywne zarządzanie zasobem stanowiącym materialne dziedzictwo kulturowe

Działania realizowane w ramach tego priorytetu mają na celu materialną poprawę stanu zabytków, ich adaptację i rewitalizację oraz zwiększenie dostępności do nich mieszkańców, turystów i inwestorów. Realizacja działań pozwoli na zwiększenie atrakcyjności regionów, a także wykorzystanie przez nie potencjału związanego z posiadaniem dziedzictwem kulturowym.

Działanie 1.1.

Budowa nowoczesnych rozwiązań organizacyjno-finansowych w sferze ochrony zabytków.

Głównym celem działania jest dostosowanie sfery ochrony zabytków do rzeczywistości gospodarczej.

Celami cząstkowymi są:

- 1) Poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w sferze dokumentacji i ochrony zabytków,
- 2) Wzmocnienie roli ośrodków dokumentacji zabytków,
- 3) Zrównoważone „urynkowanie zabytków”,
- 4) Wykształcenie zachęt dla przedsiębiorców i osób fizycznych do inwestowania w zabytki.

Działanie 1.2.

Kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele kulturalne, turystyczne, edukacyjne, rekreacyjne i inne cele społeczne.

Działanie to objęło dwa projekty:

- 1) Program „Polskie regiony w europejskiej przestrzeni kulturowej”,
- 2) Program: „Promesa Ministra Kultury”.

PRIORYTET 2

Edukacja i administracja na rzecz dziedzictwa kulturowego.

Działanie 2.1.

Rozwój zasobów ludzkich oraz podnoszenie świadomości społecznej w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego

Działanie będzie realizowane poprzez:

- 1) podnoszenie wykształcenia kadr zatrudnionych w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego;
- 2) podnoszenie zainteresowania społeczeństwa problematyką ochrony zabytków;
- 3) powołanie zespołu naukowego zajmującego się badaniami naukowymi z sferze wpływu zachowania i rewaloryzacji dziedzictwa kulturowego na rozwój społeczno – ekonomiczny regionów;
- 4) promowanie zachowania dziedzictwa kulturowego wsi poprzez aktywizację społeczności wiejskich (realizacja programu „Ochrona ginących zawodów”).

Działanie 2.2.

Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego przed nielegalnym wwozem, wywozem i przewozem przez granice

Działanie będzie realizowane poprzez wdrożenie programu „Absent Patrymonium”.

Program przewiduje budowę sieci informacji wirtualnej o zabytkach wywożonych i zaginionych.

2.3. PROBLEMATYKA OCHRONY ZABYTKÓW W SYSTEMIE ZADAŃ STRATEGICZNYCH, WYNIKAJĄCYCH Z KONCEPCJI PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU

2.3.1. RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OCHRONY ZABYTKÓW ZE STRATEGIĄ ROZWOJU WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO

Strategia rozwoju województwa mazowieckiego obejmuje 3 cele strategiczne powiązane z 5 celami pośrednimi. Cele strategiczne mają charakter ogólny i określają pożądane stany lub procesy. Cele pośrednie stanowią punkty odniesienia dla kierunków działań, które zostały przyporządkowane poszczególnym celom pośrednim. Celów pośrednich i związanych z nimi grup kierunków działań jest pięć:

1. Rozwój kapitału społecznego,
2. Wzrost innowacyjności i konkurencyjności gospodarki,
3. Stymulowanie rozwoju funkcji metropolitalnych Warszawy,
4. Aktywizacja i modernizacja obszarów pozametropolitalnych,
5. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego oraz kształtowanie wizerunku regionu.

Dla ochrony dziedzictwa kulturowego Gminy Piaseczno największe znaczenie mają następujące cele pośrednie oraz kierunki działań:

CEL POŚREDNI 1. ROZWÓJ KAPITAŁU SPOŁECZNEGO

Kierunek działania 1.5. – Dążenie do poprawy warunków i zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych

Działanie:

- wspieranie inicjatyw związanych z poprawą standardów zamieszkania poprzez modernizację i rewitalizację starej zabudowy i osiedli wielkopłytkowych (m.in. wyposażenie w wodociąg, kanalizację, zmianę sposobu ogrzewania, termoizolację).

CEL POŚREDNI 4. AKTYWIZACJA I MODERNIZACJA OBSZARÓW POZAMETROPOLITALNYCH

Kierunek działania 4.3. – Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich

Działania:

- wspieranie tworzenia nowych miejsc pracy, zwłaszcza samozatrudnienia, poprzez rozwój działalności pozarolniczej na terenach wiejskich (obsługa rolnictwa, agroturystyka, turystyka, konserwacja przyrody, utrzymywanie infrastruktury technicznej, usługi, rzemiosło artystyczne) w celu ograniczenia bezrobocia na wsi;
- wykorzystanie walorów i usług turystycznych jako potencjalnego czynnika zrównoważonego rozwoju wsi i małych miast, poprzez wspieranie na obszarach wiejskich budowy różnorodnych elementów infrastruktury służącej jako baza dla rozwoju turystyki.

Kierunek działania 4.4. – Budowa i rozwój infrastruktury społecznej

- dalsze kształtowanie zaplecza instytucjonalnego i bazy materialnej dla rozwoju kultury i turystyki oraz sportu i kultury fizycznej;

CEL POŚREDNI 5. ROZWÓJ SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO ORAZ KSZTAŁTOWANIE WIZERUNKU REGIONU

Kierunek działania 5.1. – Rozwój społeczeństwa obywatelskiego i integracji regionalnej

Działania:

- organizowanie kursów doskonalących wiedzę w zakresie znajomości regionu, z myślą wykorzystania jej w rozwoju turystyki;
- wydawanie broszur i informatorów, prasy lokalnej i regionalnej, promujących walory gmin, powiatów i regionu.

Kierunek działania 5.3. – Promocja i zwiększanie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej regionu w oparciu o walory środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego

Działania:

- wzmocnienie dotychczasowych kierunków działań samorządu propagujących zasoby dziedzictwa kulturowego oraz rozwój kultury w regionie;
- rewitalizacja zespołów zabytkowych i wykorzystanie ich do rozwoju funkcji turystycznych;
- wsparcie tworzenia lokalnych parków kulturowo-historycznych wokół istniejących zabytków architektury umożliwiających rozwój funkcji turystycznych;
- rozwój sieci szlaków turystycznych w obrębie województwa mazowieckiego, w tym sieci dróg o znaczeniu turystycznym, szlaków i ścieżek rowerowych oraz ich włączenie do sieci w sąsiednich województwach;
- wykreowanie pasm turystyczno-kulturowych na rzecz rozwoju usług turystyczno-rekreacyjnych (w tym zwłaszcza w oparciu o unikalne walory najważniejszych ciągów ekologicznych, takich jak dolina Wisły), przy jednoczesnym upowszechnianiu wiedzy o historii regionu i jego bogactwach;

- rozbudowanie zaplecza turystycznego (m.in. hoteli, pensjonatów, schronisk młodzieżowych);
- promowanie turystyki i sportów wodnych poprzez wyznaczenie i utrzymanie szlaków wodnych, rozwój żeglugi rzecznej oraz zaplecza towarzyszącego np. porty, przystanie, stacje, ośrodki turystyki wodnej;
- rozwijanie zintegrowanego systemu promocji i informacji turystycznej;
- utworzenie, we współpracy z samorządami lokalnymi, regionalnej sieci obsługi ruchu turystycznego, dostarczającej autoryzowanej oferty turystyczno-wypoczynkowej dla różnych segmentów rynku turystyki i wypoczynku w regionie;
- tworzenie dogodnych warunków do rozwoju kompleksów wypoczynkowych, rekreacyjnych i balneologicznych wraz z zakładami geotermalnymi oraz ich promocja;
- promocja wartości turystycznych regionu przy użyciu reklamy i upowszechniania wiedzy we współpracy z organizatorami turystyki;
- promowanie bogactwa Kampinoskiego Parku Narodowego, parków krajobrazowych, unikalnych tradycji: kurpiowskich, łowickich, podlaskich, kołbielskich oraz innych, czemu służyć będą organizowane wystawy twórczości regionalnej;
- wspieranie inicjatyw mających na celu promocję działalności sprzyjającej integracji Mazowsza, jako regionu o bogatej historii, wartościach przyrodniczych i wyrazistej tożsamości;
- wspieranie działalności Biura Przedstawicielskiego Województwa Mazowieckiego w Brukseli, które umożliwi efektywną promocję Mazowsza w Unii Europejskiej;
- zorganizowanie Regionalnej organizacji Turystycznej oraz lokalnych organizacji turystycznych;
- powołanie Centrum Folklorystycznego skupiającego najciekawsze i unikalne wytwory kultur regionalnych;
- wydawanie publikacji promocyjnych oraz kreowanie pozytywnego wizerunku regionu w mediach.

Kierunek działania 5.4. – Kształtowanie tożsamości regionu oraz kreowanie i promocja jego produktu

Działania:

- utworzenie instytucjonalnych ram, np. za pomocą regionalnego systemu certyfikacji, dla wspierania rozwoju marek regionalnych (np. tradycyjnych produktów żywnościowych czy produktów turystycznych);
- wspieranie organizacji i stowarzyszeń regionalnych i lokalnych, które nie tylko kultywują wartości tradycyjne, ale również kreują aktywne postawy społeczne, lokalny patriotyzm, a także integrują społeczności lokalne w dostosowywaniu się do nowych warunków społeczno-gospodarczych;
- ochrona i promocja, którymi powinny zostać objęte zespoły urbanistyczne i dziedzictwo drewniane (w tym miejscowości o charakterystycznej unikalnej drewnianej zabudowie letniskowej położonej wzdłuż tzw. linii otwockiej), cenne krajobrazy kulturowe wsi i małych miast;
- promocja unikalnych zabytków architektury, miejsc pamięci narodowej oraz zamieszkania i pobytu wielkich twórców identyfikujących się z regionem;
- wspieranie rozwoju dziedzin nauki, w tym humanistycznych, mających istotny wpływ na zachowanie i popularyzację dziedzictwa kulturowo-historycznego Mazowsza;
- kreowanie regionalnych ośrodków tożsamości kulturowej;
- pielęgnowanie i kultywowaniu lokalnych tradycji i zwyczajów, znajomości historii regionu;
- wprowadzenie zintegrowanego systemu informacji kulturalnej, promującego dziedzictwo kulturowe i tradycję, funkcjonującego jako portal internetowy, dzięki któremu podawane będą informacje o wydarzeniach kulturalnych, wystawach, targach regionalnych, krajowych i zagranicznych promujących Mazowsze;
- promocja odrębności historyczno-kulturowej Mazowsza, nurtów kultury ludowej i wysokiej, dążąc do zahamowania pogłębiającej się dysproporcji między nimi poprzez

aktywne wsparcie ośrodków i środowisk lokalnych, a także poprawę dostępu do kultury skupionej w Warszawie dla ludności spoza stolicy;

- organizowanie okolicznościowych i stałych imprez lokalnych (targów, festiwali, konkursów);
- podjęcie szerszych działań promocyjnych wśród regionów polskich i europejskich;
- prezentowanie szerokiej oferty związanej z kulturą regionu (obrzędy, rękodzieło, tradycje, kapele i zespoły folklorystyczne) oraz opracowanie katalogu ofert produktów regionalnych;
- ekspozycja regionalnych produktów ekologicznych i turystycznych, uwzględniających lokalne tradycje (przykładowo palmy kurpiowskie, wycinanki kołbielskie, czy strój łowicki), związanych z krajobrazem (wierzba, bocian) lub kulturą (Chopin i Żelazowa Wola);
- upowszechnianie wiedzy o regionie poprzez organizowanie seminariów, debat, dyskusji oraz imprez.

Kierunek działania 5.5. – Współpraca międzyregionalna i międzynarodowa

Działania:

- współpraca międzynarodowa prowadzona przez jednostki samorządu terytorialnego – jej zakres i formy wyznaczają ramy kompetencyjne poszczególnych szczebli samorządów, a dotyczyć będzie:
- wymiany doświadczeń w tworzeniu skutecznie działających samorządów;
- wymiany gospodarczej i ofert inwestycyjnych, kultury, edukacji i sportu oraz promocji;
- tworzenia silnego obrazu regionu na arenie międzynarodowej, poprzez promocję walorów kulturowych, środowiskowych, gospodarczych i innych;
- tworzenie na szczeblu lokalnym współpracy partnerskiej małych i średnich przedsiębiorstw oraz innych podmiotów;
- wspieranie realizacji inicjatywy turystyczno-rekreacyjnej „Zielony Szlak Rowerowy Mazowsza” w ramach Europejskich szlaków rowerowych EuroVelo i Greenways;

2.3.2.RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OCHRONY ZABYTKÓW Z PLANEM ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO¹

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego jako element regionalnego planowania strategicznego ma na celu równoważenie różnych sfer rozwoju województwa w przestrzeni a jednocześnie służy konkretyzacji przestrzennej celów sformułowanych w strategii rozwoju województwa mazowieckiego i określa uwarunkowania przestrzenne do formułowanych programów rozwoju.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego w rozdziale "Zintegrowana polityka opieki i ochrony dziedzictwa kulturowego i dóbr kultury współczesnej" ustala następujące kwestie dotyczące dziedzictwa kulturowego:

- *zarządzanie zasobami dziedzictwa, ochronę i eksponowanie przestrzennych świadectw dziedzictwa, zwłaszcza najbardziej wartościowych zespołów i obiektów służących identyfikacji i promocji przestrzeni kulturowej regionu;*
- *kształtowanie walorów krajobrazowych województwa oraz ochronę przestrzeni posiadających unikatowe lub specyficzne dla regionu walory krajobrazowe;*
- *zachowanie różnorodności kulturowej województwa, kształtowanie tożsamości regionalnej i historycznej oraz zapewnienie dostępności do zasobów dziedzictwa zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.*

Celem planu jest też zachowanie ciągłości dziedzictwa kulturowego regionu. Ma to być realizowane między innymi przez:

¹ załącznik do uchwały 180/14 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 7 lipca 2014 roku

- ochronę i przywracanie wartości dziedzictwa materialnego o wyrazistej tożsamości, w tym rewitalizację i rewaloryzację zdegradowanych obiektów i obszarów historycznych, a zwłaszcza architektury drewnianej, dworskiej, przemysłowej, obiektów budownictwa obronnego; (...)
- ochronę zabytkowych układów przestrzennych kolejek wąskotorowych; (...)
- ochronę dziedzictwa archeologicznego; (...)
- popularyzację i zwiększanie dostępności do zasobów dziedzictwa, w tym wprowadzanie nowych form zwiedzania zabytków, wykorzystanie nowych technologii (digitalizacja zasobów); (...)

Rozdział „Powiązania środowiskowe i kulturowe” (podrozdział B “Dziedzictwo kulturowe”) stanowi w szczególności, że:

Podstawę procesu budowania tożsamości regionalnej w województwie stanowi różnorodność kulturowa regionu i wzmocnienie tożsamości lokalnych, religijnych, etnicznych. (...) Elementem dziedzictwa kulturowego regionu, mającym duże znaczenie dla kształtowania tożsamości lokalnej i regionalnej, jest dziedzictwo kultury ludowej.

Wskazuję on też problemy z jakimi borykają się zabytki. Jednym z nich jest na przykład:

Stan zachowania obiektów zabytkowych w województwie mazowieckim nie jest zadowalający. Najbardziej zagrożoną grupą są zabytkowe parki, dwory, pałace, czyli zabytki niezwykle ważne w krajobrazie regionu. Szczególnie narażone na zniszczenie są również obiekty drewniane, które są ważnym elementem krajobrazu kulturowego wsi i małych miast.(...)

2.4. WEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA PRAWNE I PROGRAMOWE OCHRONY ZASOBÓW DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO GMINY PIASECZNO

2.4.1. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE WYNIKAJĄCE ZE STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PIASECZNO²

Studium wskazuje, że szczegółowy zakres ochrony obiektów ujętych w ewidencji zabytków będzie ustalony na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Formą takiej ochrony zabytków jest jej ustalenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, taką ochroną mogą być również objęte inne wartości zachowania obiekty i obszary, które nie zostały ujęte w formalnie ustalonych formach ochrony zabytków.

² załącznik do uchwały 1589/LII/2014 Rady Miejskiej w Piasecznie z dnia 29.10.2014 roku

2.4.2. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE WYNIKAJĄCE Z LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI MIASTA PIASECZNA NA LATA 2013 - 2020³

Na podstawie Lokalnego Programu Rewitalizacji realizowane są następujące projekty, które odnoszą się do dziedzictwa kulturowego:

Projekt nr 1 – odbudowa, renowacja nieruchomości infrastruktury na stacji Piaseczno Miasto Wąskotorowe z przeznaczeniem ich na cele realizacji zadań turystycznych, komunikacyjnych, muzealnych

Główny realizator: Gmina Piaseczno, Piaseczyńskie Towarzystwo Kolei Wąskotorowej, Centrum Kultury w Piasecznie

Szacunkowy budżet projektu: 4 320 000 zł

Projekt nr 2 – Wybudowanie Sali Widowiskowej na terenie Grójeckiej Kolejki Wąskotorowej

Główny realizator: Urząd Miasta i Gminy Piaseczno, Centrum Kultury w Piasecznie

Szacunkowy budżet projektu: 16 200 000 zł

Projekt nr 3 – Filia Muzeum Regionalnego w Piasecznie

Główny realizator: Centrum Kultury w Piasecznie, Piaseczyńskie Towarzystwo Kolei Wąskotorowej

Szacunkowy budżet projektu: 540 000 zł

Projekt nr 4 – Rewitalizacja Parku Miejskiego

Główny realizator: Gmina Piaseczno

Szacunkowy budżet projektu: 5 400 000 zł

Projekt nr 6 – Muzeum Regionalne w Piasecznie - remont i przebudowa budynku oraz utworzenie Centrum Sztuki Józefa Wilkonja

Główny realizator: Centrum Kultury w Piasecznie

Szacunkowy budżet projektu: 5 400 000 zł

Projekt nr 7 – Galeria "Strażnica"

Główny realizator: Centrum Kultury w Piasecznie

Szacunkowy budżet projektu: 1 080 000 zł

Projekt nr 10 – Przebudowa i remont budynku dworca PKP w Piasecznie

Główny realizator: Gmina Piaseczno

**Projekt zrealizowany*

³ załącznik do uchwały Nr 1090/XXXVII/2013 Rady Miejskiej w Piasecznie z dnia 28.09.2013 roku

3. DZIEDZICTWO KULTUROWE GMINY PIASECZNO

3.1. RYS HISTORYCZNY

Piaseczno, jako wieś książęca wzmiankowane było już w XIII wieku. W 1429 r. zostało lokowane jako miasto na prawie chełmińskim. Potwierdzenie aktu lokacyjnego miało miejsce w 1461 r. W 1513 r. miasto uzyskało prawo do organizowania jarmarku, wyznaczone zostały także dni targowe. W momencie inkorporacji Mazowsza do Korony (1526 r.) Piaseczno stało się miastem królewskim. Stanowiło siedzibę starostwa niegrodowego. W 1545 r. weszło w skład dóbr oprawnych królowej Bony. Siostra Zygmunta Augusta Anna Jagiellonka rezydowała przez pewien czas w dworze w Chyliczkowie.

Miasto historyczne składało się z regularnie rozplanowanej części królewskiej oraz przylegającej do niej części kościelnej. Gościniec warszawski przebiegający współczesnymi ulicami Warszawską i Sierakowskiego stanowił główną oś komunikacyjną Piaseczna z Północy na Południe. Ten układ przestrzenny został w okolicy rynku częściowo zmieniony w wyniku budowy ratusza i przeprowadzenia przez Piaseczno w 1825 r. szosy warszawskiej. Zachowały się jednak proporcje pierzei, podział katastralny, dawna ulica Gospodarcza zatylna, obecnie Zgody oraz rozkład ulic części kościelnej miasta – Kilińskiego, Żeromskiego, Sierakowskiego, fragmentu Kościuszki, Żabiej.

Miasto było palone podczas wojen szwedzkich (1655 r.) oraz w czasie bitwy Józefa Zajączka z wojskami rosyjskimi dowodzonym przez Fersena pod Godkowem w lipcu 1794 r., podczas Insurekcji kościuszkowskiej.

Przejęciowo po III rozbiore, w latach 1795-1807, Piaseczno znalazło się wraz z Warszawą w obrębie Królestwa Pruskiego. Po traktacie tylżyckim (1807 r.) weszło w skład Księstwa Warszawskiego. W dobie Królestwa Polskiego po kongresie wiedeńskim (1814-15 r.) nastąpiła odbudowa i rozwój miasta. W 1825 r. przeprowadzono przez Piaseczno szosę łączącą Warszawę z Warką. Powstanie styczniowe zahamowało rozwój Piaseczna. Pod miastem miała miejsce potyczka z wojskami rosyjskimi, w której zginęło 12 powstańców. Proboszcz piaseczyński ks. Ludwik Czajewicz został zesłany na Syberię za pomoc udzielaną powstańcom. W 1869 r. Piasecznu oraz wielu innym miastom Królestwa Polskiego odebrano prawa miejskie. Była to jedna z represji rządu carskiego za powstanie styczniowe. Pod koniec XIX w. rozpoczął się ponowny szybki rozwój Piaseczna. W 1913 r. miasto miało 4395 mieszkańców, w tym znaczny odsetek Żydów. Do rozbiorów miasto miało przywilej *de non tolerandis Judaeis*, natomiast od 1795 r. nastąpił silny napływ ludności żydowskiej, która stawała się coraz liczniejszą grupą narodowo-religijną w mieście. Piaseczno wyrastało na centrum rzemieślniczo-handlowe dla okolicznych osiedli.

W 1898 r. rozpoczęto budowę kolei wąskotorowej do Służewa i Wilanowa, a w 1899 r. do Góry Kalwarii. W 1900 r. linia dotarła do Gołkowa. W 1911 r. powstało Towarzystwo Akcyjne Warszawskich Dróg Żelaznych Podjazdowych z udziałem kapitału belgijskiego, które dokonało przebudowy istniejących linii oraz wymiany taboru kolejowego. Budowę linii od Gołkowa do Grójca i Jasieńca rozpoczęto w 1912 r., a w 1914 r. ukończono i rozpoczęto regularną komunikację pomiędzy Warszawą a Grójcem. Z linią połączono także cukrownię "Czersk" w Jasieńcu.

Po wybuchu I wojny światowej, we wrześniu i październiku 1914 r. podczas ofensywy niemieckiej Piaseczno znalazło się na linii frontu. Większość mieszkańców uciekła przed nadchodzącym frontem do Warszawy. Miasto zostało przejściowo zajęte przez Niemców. W trakcie walk zniszczono wiele domów oraz uszkodzono kościoły. Podczas następnej ofensywy państw centralnych, rozpoczętej bitwą gorlicką w 1915 r., wojska rosyjskie zostały wyparte z całego obszaru Królestwa. Cofające się wojska rosyjskie wywoziły tabor kolejowy oraz niszczyły budynki i urządzenia. Ewakuowano wielu mieszkańców. Niemcy wkroczyli do Piaseczna w sierpniu 1915 r. Na fali stopniowego przywracania autonomii Królestwa Polskiego w 1916 r. Piaseczno odzyskało prawa miejskie.

11 listopada 1918 r. strażacy pod wodzą Wacława Kauna rozbroili posterunek niemieckiej żandarmerii. Kaun został wybrany w dwa dni później burmistrzem Piaseczna. W 1918 r. uruchomiono elektrownię miejską, w mieście działało kilka niewielkich zakładów

przemysłowych. Specjalnością miejscowego rzemiosła były szewstwo. W 1934 r. przeprowadzono przez Piaseczno normalnotorową linię kolejową (Warszawa-Radom). Okres międzywojenny zaznaczył się szybkim rozwojem osiedli letniskowych w okolicach miasta – Zalesia Las, Zalesia Ogród, Zalesia Adamów, Gołkowa-Letniska. Osiedla te, obecnie dzielnice Piaseczna stanowią cenne, przekształcone w niewielkim stopniu, zespoły urbanistyczne.

W dniach 9-10 września 1939 r. miasto zostało zajęte przez niemiecką I Dywizję Pancerną idącą na Warszawę. Walki doprowadziły do poważnych zniszczeń w północnej części Piaseczna. W listopadzie 1940 r. Niemcy zorganizowali getto w południowej części miasta w rejonie ulic Świętojańskiej, Jerozolimskiej, Topolowej, Czajewicza i Krótkiej. Od grudnia 1940 r. do lutego 1941 r. przesiedlono ludność żydowską do getta warszawskiego (około 3 500 osób), gdzie podzielili los warszawskich Żydów. W mieście i okolicach Armia Krajowa przeprowadziła kilka większych akcji, m.in. likwidacja archiwum w piaseczyńskim arbeitsamcie. 1 sierpnia 1944 r. AK w Piasecznie rozpoczęła walki będące integralną częścią powstania warszawskiego. W wyniku przewagi nieprzyjaciela oddziały powstańcze musiały wycofać się do lasów, gdzie tworzone jednostki partyzanckie. Piaseczno zostało oswobodzone spod okupacji niemieckiej 17 stycznia 1945 r. przez 1 Brygadę Pancerną im. Bohaterów Westerplatte.

Po wojnie miasto pozostawało dalej niewielkim ośrodkiem rzemieślniczo-usługowym. W 1952 r. sytuacja zaczęła się zmieniać – Piaseczno zostało stolicą powiatu. Do miasta przyłączono okoliczne osady – Gołków-Letnisko, Zalesie Dolne (Zalesie Las, Zalesie Ogród i Zalesie Adamów), Wólkę Kozodawską Letnisko, Chyliczki Dworskie, gromadę Orężna. Rozpoczęła się także rozbudowa przemysłu. W 1956 r. zbudowano Zakłady Lamp Oscyloskopowych "Zelos", w 1957 r. Zakłady Lamp Nadawczych "Lamina", a w 1979 r. Zakład Kineskopowe Kolorowych "Unitra-Polkolor". W związku z forsowanym uprzemysłowieniem w 1971 r. uruchomiono linię autobusową Miejskich Zakładów Komunikacyjnych do Warszawy, a w 1983 r. uruchomiono połączenie trolejbusowe oraz wybudowano zajezdnię trolejbusowo-autobusową.

W okresie po obaleniu komunizmu w 1989 r., wzmocniły się tendencje prowadzące do łączenia Piaseczna z Warszawą w jeden funkcjonalny organizm miejski. Między obu miastami brak już wyraźnej przerwy w zabudowie, następuje wymiana funkcji handlowych i usługowych, znaczna część mieszkańców Piaseczna pracuje w Warszawie. Tak silne powiązania ze stolicą, największym ośrodkiem gospodarczym Polski, są niezwykle korzystne dla rozwoju Piaseczna, stwarzają jednak, poprzez silną presję inwestycyjną, zagrożenie dla ładu przestrzennego miasta.

3.2. ZASOBY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY PIASECZNO

3.2.1. Zabytki nieruchomości na terenie Gminy Piaseczno

Na podstawie zarządzenia Nr UiA.0050.1.2016 Burmistrza Miasta i Gminy Piaseczno z dnia 25 lutego 2016 roku założona została Gminna Ewidencja zabytków (GEZ) Gminy Piaseczno w formie zbioru kart adresowych. Zgodnie z art. 22 pkt 5 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r., poz. 1446 ze zm.), w GEZ'ie ujęte powinny być także:

- zabytki nieruchomości wpisane do rejestru (na podstawie wykazu Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora zabytków);
- inne zabytki nieruchomości znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków;
- inne zabytki nieruchomości wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

3.2.2. Zabytki archeologiczne

a) Definicja zabytku archeologicznego i metody ewidencjonowania

Zabytek archeologiczny, to zabytek nieruchomy, będący powierzchniową, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów, bądź ich śladów lub zabytek ruchomy,

będący tym wytworem (art. 3 pkt. 4 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, t.j. Dz. U. z 2014 r., poz. 1446 ze zm.).

Zabytki archeologiczne są częścią dziedzictwa kulturowego. Na zasób zabytków archeologicznych składają się zarówno tzw. stanowiska archeologiczne – warstwy kulturowe i obiekty archeologiczne, jak i ruchome zabytki z nich pochodzące i skarby. Europejska konwencja o ochronie archeologicznego dziedzictwa kulturowego sporządzona w La Valetta dnia 16 stycznia 1992 r. (Dz.U. 96.120.564 ze zm.) uznaje je za źródło „zbiorowej pamięci europejskiej i instrument dla badań historycznych i naukowych”.

Podstawową metodą ewidencjonowania stanowisk archeologicznych jest ogólnopolski program badawczo – konserwatorski Archeologiczne zdjęcie Polski (dalej AZP). Systematyzuje on dotychczasowy zasób wiedzy o rozpoznaniu archeologicznym terenu, poprzez prospekcję terenową oraz uwzględnianie informacji zawartych w archiwach, zbiorach muzealnych, instytucjach i publikacjach. Metoda AZP pozwala na dokładne rozpoznanie zasobów archeologicznych, daje wiedzę o intensywności osadnictwa w kolejnych epokach. Dane te wykorzystywane są również w bieżących działaniach konserwatorskich. Należy jednak pamiętać, że zbiór dokumentacji AZP, jest otwarty i ciągle uzupełniany. Do zbioru włączane są informacje o wszystkich sukcesywnie odkrywanych reliktach przeszłości niezależnie od charakteru badań, a także wszystkie bieżące informacje weryfikujące lub uzupełniające dotychczasowe dane. W ten sposób dokumentacja stanowisk archeologicznych utworzona tą metodą jest źródłem najbardziej aktualnej wiedzy o terenie. Należy przy tym pamiętać, że zasięg stanowisk archeologicznych, wyznaczony na mapach na podstawie badań powierzchniowych może nie odpowiadać dokładnie zasięgowi faktycznego występowania relikatów pod nowożytną warstwą użytkową. Dlatego należy traktować go zawsze orientacyjnie, może bowiem okazać się, że obiekty archeologiczne zalegają w sąsiedztwie wyznaczonego na podstawie obserwacji powierzchniowej, zasięgu stanowiska.

b) Zagrożenia i formy ochrony

W myśl art. 6 pkt 3 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami wszystkie zabytki archeologiczne – bez względu na stan zachowania podlegają ochronie i opiece. Celem ochrony stanowiska archeologicznego jest niedopuszczenie do zniszczenia nawarstwień kulturowych. Gmina Piaseczno jest bardzo atrakcyjnym obszarem dla inwestorów, z uwagi na rozbudowane zaplecze infrastrukturalne, duży potencjał ludnościowy oraz bliskie sąsiedztwo z Warszawą. Inwestycje budowlane i przemysłowe (zwłaszcza rozwój budownictwa mieszkaniowego i przemysłowego oraz budowa dróg), nielegalna eksploatacja piasek i żwirowni jak również intensywna działalność rolnicza, zwłaszcza głęboka orka, niszczą bezpowrotnie substancję zabytkową. W przypadku zabytków archeologicznych oznacza to utratę podstawowego źródła wiedzy o historii danego stanowiska, gdyż nie jest możliwe odtworzenie danych. W przypadku podejmowania jakiegokolwiek działalności inwestycyjnej w obrębie stanowisk archeologicznych inwestor zobowiązany jest do przeprowadzenia na swój koszt badań archeologicznych (wraz z ich dokumentacją) w formie nadzoru przy robotach ziemnych lub wyprzedzających inwestycję ratowniczych badań wykopaliskowych, w zależności od zakresu prac i stopnia naruszenia zabytkowych struktur. Badania archeologiczne prowadzone są przez dyplomowanego archeologa na podstawie zezwolenia wydanego przez Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora zabytków.

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, mówi m.in., że „przedmioty będące zabytkami archeologicznymi, odkrytymi przypadkowo albo pozyskanymi w wyniku badań archeologicznych, stanowią własność Skarbu Państwa”, nakłada również obowiązek niezwłocznego powiadomiania służb konserwatorskich w przypadku odkrycia lub znalezienia przedmiotu, co do którego istnieje przypuszczenie, iż jest on zabytkiem. Procedury postępowania związane ze znaleziskami archeologicznymi określa art. 32 i art. 33 ww. ustawy. W gminie Piaseczno większość stanowisk archeologicznych (wpisanych do rejestru i włączonych do Gminnej Ewidencji Zabytków) posiada dodatkową formę ochrony jaką są ustalenia ochrony w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

3.2.3. Zasób dziedzictwa archeologicznego w gminie Piaseczno

Badania powierzchniowe w ramach programu AZP na terenie Gminy Piaseczno przeprowadzono w latach:

- 1988 – obszary AZP: 61-67, 60-65, 60-66, 60-67
- 1989 – obszar AZP 59-67
- 1993 – obszar AZP 62-65
- 1994 – obszar AZP 61-65

Zidentyfikowano 184 stanowiska archeologiczne. Są to głównie zachowane w ziemi ślady dawnego osadnictwa o różnej chronologii od młodszej epoki kamienia (3500 p.n.e.) po okres nowożytny (XIV – XVII) oraz cmentarzyska datowane na epokę brązu i okres wpływów rzymskich. Pod względem chronologicznym przeważają osady kultury łużyckiej z epoki brązu i kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich oraz wczesnośredniowieczne. Osadnictwo późnośredniowieczne i nowożytne w głównej mierze koncentruje się w pobliżu współczesnych miejscowości, potwierdzając ich dawną metrykę.

Stanowiska skupiają się głównie w dolinie rzeki Jeziorki i na jej górnych tarasach oraz w zachodniej części gminy w sąsiedztwie cieków i zbiorników wodnych. Dwa spośród stanowisk wpisane zostały do rejestru zabytków, są to:

- stanowisko nr AZP 61-66/4 w Jazgarzewie, wpis z dnia 02.10.1974 r. pod nr C 94 - wielofazowa osada datowana od okresu neolitu po okres wczesnego średniowiecza oraz miejsce produkcji żelaza z okresu wpływów rzymskich przypisane kulturze przeworskiej;
- stanowisko nr AZP 61-66/5 w Wólce Pęcherskiej, wpis z dnia 15.01.1973 r. pod nr C 74 - osada datowana na okres wpływów rzymskich oraz na okres średniowiecza, ponadto miejsce produkcji żelaza z okresu wpływów rzymskich przypisane kulturze przeworskiej.

W roku 2012 Narodowy Instytut Dziedzictwa rozpoczął program weryfikacji stanowisk wpisanych do Rejestru Zabytków. Obydwa stanowiska rejestrowe, znajdujące się na terenie Gminy Piaseczno zostały zweryfikowane pozytywnie.

Do ewidencji włączono również 13 stanowisk znanych z danych archiwalnych i literatury, których bliższa lokalizacja nie jest możliwa ze względu na niedostateczne bądź mało precyzyjne informacje dotyczące miejsca i sposobu odkrycia zabytków.

Zabytki archeologiczne zarejestrowane na terenie gminy Piaseczno nie posiadają charakterystycznej formy terenowej, która pozwalałaby na ich wyeksponowanie w celu podwyższenia walorów turystyczno-krajoznawczych regionu.

Dodatkową ochroną prawną objęto strefy ochrony archeologicznej rozproszonego osadnictwa pradziejowego oznaczone literą „A” wyznaczone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

4. UWARUNKOWANIA GEOGRAFICZNE

4.1. Morfologia terenu.

Zgodnie ze stosowanym podziałem geomorfologicznym Polski według J. Kondrackiego, Gmina Piaseczno położona jest w obrębie makroregionu Nizina Środkowomazowiecka, w mezoregii Równina Warszawska (318.76), która stanowi zdenudowaną powierzchnię akumulacji lodowcowej. Położona jest ona powyżej 100 m n.p.m. i opada 20-30 m skarpą ku dolinie Wisły. Od zachodu obniża się ku Równinie Łowicko-Błońskiej i sąsiaduje z Wysoczyzną Rawską, ale granice z tymi rejonami są niewyraźne.

Równina Warszawska ciągnie się po lewej stronie Doliny Środkowej Wisły od Warszawy na północy po dolinę Pilicy na południu, zajmuje obszar około 1120 km². Na terenie gminy Piaseczno, w obrębie Równiny Warszawskiej, wyróżnić można dwie podstawowe jednostki geomorfologiczne: wysoczyznę morenową oraz doliny rzeczne. Na obszarze Równiny przeważają wysokości od 110 do 120 m n.p.m., wykazując lekki spadek ku wschodowi i północy. Ponadto, spadki obserwowane są wzdłuż dolin rzecznych.

4.2. Budowa geologiczna

Pod względem geologicznym, obszar gminy Piaseczno położony jest w obrębie tzw. Niecki Warszawskiej, jednostki tektonicznej obejmującej najgłębszą część Niecki Brzeżnej (tzw. synklinorium brzeżne). Budowa geologiczna Gminy Piaseczno jest bardzo zróżnicowana. Zarówno rzeźba terenu, jak i geologia związana jest silnie z działalnością lodowca: procesami akumulacyjnymi i denudacyjnymi. Na powierzchni terenu znajdują się utwory czwartorzędowe. W obrębie Równiny, dominują piaski, mułki i żwiry, z dużymi płatami gliny zwałowej. Doliny rzeczne natomiast wypełnione są piaskami rzeczными, piaskami humusowymi, miejscami występują mady oraz torfy.

4.3. Zasoby wodne:

Cały teren gminy należy do II-go rzędowej zlewni rzeki Jeziorki, będącej dopływem Wisły. Układ wodny Tworzą:

- rzeka Jeziorka z dobrze wykształconą doliną;
- trzy jej prawobrzeżne dopływy: Potok Pęcherski, rzeka zielona, Potok Sielecki;
- dopływ lewobrzeżny – rzeczka Struga z wpadającą do niej Głóskówką;
- zespoły stawów na rzeczce Struga w rejonie Głóskowa oraz na rzeczce Głóskówce w rejonie Złotokłosu;
- sporadyczne występujące na terenach rolnych i leśnych niewielkie oczka wodne utrzymujące się na obniżeniach terenu;
- małe stawy na terenie parków zabytkowych oraz w okolicach Gołkowa.

Układ hydrograficzny gminy należy do układu mało przekształconego, a wysoki stopień zalesienia gminy sprzyja retencji wodnej.

5. ANALIZA STRATEGICZNA SWOT⁴

Perspektywy rozwoju pod kątem wykorzystania zasobów dziedzictwa kulturowego gminy – mocne i słabe strony oraz wynikające stąd szanse i zagrożenia dla ochrony środowiska kulturowego

Mocne strony	Słabe strony	Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> Przynależność do wewnętrznego kręgu obszaru Metropolitalnego Warszawy Bogate zasoby dziedzictwa kulturowego, przede wszystkim rzadko spotykane w takim zagęszczeniu wysokiej klasy obiekty rezydencjonalne w Zalesiu Dolnym, a także historyczne centrum Piaseczna Urozmaicony krajobraz Wolne tereny rekreacyjne Duża liczba miejsc noclegowych 	<ul style="list-style-type: none"> Przekształcanie się gminy w „sypialnię” Warszawy i związana z tym zmiana jej charakteru Zbyt słabe wykorzystanie krajobrazu oraz walorów przyrodniczych i kulturowych gminy Niepełna identyfikacja oraz oznakowanie obiektów dziedzictwa kulturowego Niezbyt szerokie działania na rzecz promocji gminy 	<ul style="list-style-type: none"> Wykorzystanie środków europejskich dla rewitalizacji oraz promocji dziedzictwa kulturowego gminy Tworzenie programów finansowych umożliwiających właściwe zagospodarowanie niszczących obiektów zabytkowych Wykorzystanie tradycji historycznej dla rozwoju tożsamości lokalnej oraz dla zwiększenia atrakcyjności turystycznej gminy Możliwość wykorzystania przepisów prawnych do poprawy stanu środowiska kulturowego Nastawienie na większą dbałość o przestrzeń publiczną, krajobraz, architekturę w celu podniesienia atrakcyjności turystycznej gminy 	<ul style="list-style-type: none"> Silna presja inwestycyjna związana z bezpośrednim sąsiedztwem Warszawy Ryzyko utraty zabytków architektury ze względu na brak opieki właścicielskiej nad wieloma obiektami Zagrożenie zabytków w wyniku niewłaściwie przeprowadzanych ich remontów Brak skutecznych procedur administracyjnych zapobiegających niszczeniu zabytków Brak systemu zachęt finansowych do podejmowania remontów i prac konserwatorskich w obiektach wpisanych do gminnej ewidencji zabytków

⁴ Akronim od angielskich słów *strengths*, *weaknesses*, *opportunities* oraz *threats* czyli *silne strony*, *słabe strony*, *szanse* oraz *zagrożenia*.

6. CELE I DZIAŁANIA W ZAKRESIE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO NA LATA 2017-2020 DLA GMINY PIASECZNO

Zgodnie z przytoczonymi wyżej przepisami ustawowymi ochrona zabytków należy do zadań własnych gminy. Wiążące dla gminy są ustalenia w zakresie ochrony środowiska kulturowego wynikające z prawa lokalnego – m.in. lokalnego programu rewitalizacji oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Ustalone poniżej priorytety, cele strategiczne i wynikające z nich cele operacyjne oraz kierunki działania wyznaczają politykę gminy w zakresie ochrony zabytków na lata 2017-2020.

Konkretne działania wymienione poniżej sugeruje się przydzielić do poszczególnych Wydziałów Urzędu Miasta i Gminy Piaseczno (do konkretnych pracowników lub kierowników wydziałów) zgodnie z decyzją Burmistrza.

6.1. PRIORYTETY I CELE STRATEGICZNE

PRIORYTET 1. Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania oraz poprawa i utwalenie ładu przestrzennego zgodnie z zasadą dobrej kontynuacji

CEL STRATEGICZNY 1. Wykorzystanie środków prawnych dla poprawy ładu przestrzennego oraz stanu zachowania obiektów zabytkowych

CEL STRATEGICZNY 2. Finansowanie ze środków gminy działań związanych z ochroną zabytków

CEL STRATEGICZNY 3. Wspieranie inicjatyw sprzyjających ochronie zabytków

PRIORYTET 2. Wykorzystanie dziedzictwa kulturowego dla promocji turystycznej gminy i utwalenia tożsamości lokalnej mieszkańców gminy

CEL STRATEGICZNY 4. Promocja dziedzictwa kulturowego gminy

CEL STRATEGICZNY 5. Umocnienie tożsamości lokalnej mieszkańców gminy

6.2. CELE I DZIAŁANIA USTALANE W PROGRAMIE OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY PIASECZNO NA LATA 2017-2020 (WRAZ Z TERMINARZEM)

6.2.1. CEL STRATEGICZNY 1

Działania wynikające z realizacji Celu Strategicznego 1 mają za zadanie wykorzystanie instrumentów prawnych, przewidzianych przez ustawy o ochronie zabytków oraz planowaniu przestrzennym, do ochrony dziedzictwa kulturowego Miasta i Gminy Piaseczno.

CELE STRATEGICZNE	CELE OPERACYJNE	DZIAŁANIA	TERMINARZ DZIAŁAŃ
CEL STRATEGICZNY 1. Wykorzystanie środków prawnych dla poprawy ładu przestrzennego oraz stanu zachowania obiektów zabytkowych	CEL OPERACYJNY 1. Wykorzystanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i innych instrumentów planistycznych jako instrumentu przyczyniającego się do poprawy ładu przestrzennego gminy oraz ochrony zabytków	DZIAŁANIE 1. Uchwalanie i aktualizacja miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla obszarów o wysokiej wartości środowiska kulturowego, uwzględniających kwestie ochrony środowiska kulturowego wraz z wykorzystywaniem możliwości ustalania ochrony zabytków na podstawie zapisów w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego	sukcesywnie
		DZIAŁANIE 2. Ujmowanie w decyzjach o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego i decyzjach o warunkach zabudowy zapisów o ochronie obiektów i obszarów wpisanych do rejestru zabytków i gminnej ewidencji zabytków	sukcesywnie w miarę wydawania decyzji
	CEL OPERACYJNY 2. Monitorowanie stanu zachowania zabytków oraz sporządzenie na tej podstawie zaktualizowanej Gminnej Ewidencji Zabytków i nowej edycji „Programu opieki nad zabytkami”	DZIAŁANIE 3. Aktualizacja danych Gminnej Ewidencji zabytków w zakresie obiektów nieruchomości na podstawie oględzin w terenie	co dwa lata, każdorazowo przed sporządzeniem nowej edycji programu opieki nad zabytkami lub sprawozdania z realizacji „Programu opieki nad zabytkami”
		DZIAŁANIE 4. Aktualizacja spisu stanowisk archeologicznych na terenie gminy	co cztery lata, począwszy od 2017 r., każdorazowo przed sporządzeniem nowej edycji programu opieki nad zabytkami

		DZIAŁANIE 5. Sporządzenie sprawozdania z realizacji „Programu opieki nad zabytkami”	do grudnia 2020 r.
		DZIAŁANIE 6. Sporządzenie następnej edycji „Programu opieki nad zabytkami”	do grudnia 2020 r.
	CEL OPERACYJNY 3. Współpraca z władzami konserwatorskimi w zakresie zabezpieczenia i objęcia ochroną prawną szczególnie wartościowych zabytków	DZIAŁANIE 7. Współpraca przy opracowywaniu wniosków do Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków o wpisanie najcenniejszych zabytków do Rejestru Zabytków	sukcesywnie
		DZIAŁANIE 8. Informowanie władz konserwatorskich o zagrożeniu budowli zabytkowych i ładu przestrzennego w gminie	sukcesywnie
	CEL OPERACYJNY 4. Prowadzenie kolejnych edycji Lokalnego Programu Rewitalizacji, w celu poprawy jakości środowiska kulturowego	DZIAŁANIE 9. Opracowanie kolejnej edycji Lokalnego Programu Rewitalizacji uwzględniającej środowisko kulturowe	sukcesywnie

6.2.2. CEL STRATEGICZNY 2

W ramach Celu Strategicznego 2 ujęte są działania mające na celu wykorzystanie środków finansowych Miasta i Gminy Piaseczno dla poprawy stanu substancji zabytkowej obiektów należących do Gminy, jak też dofinansowanie prac remontowych/restauracyjnych wykonywanych przez właścicieli w obiektach (nienależących do Gminy) wpisanych do Rejestru Zabytków oraz w miarę możliwości, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, dotyczącymi dofinansowania Gminnej Ewidencji Zabytków.

CELE STRATEGICZNE	CELE OPERACYJNE	DZIAŁANIA	TERMINARZ DZIAŁAŃ
CEL STRATEGICZNY 2. Finansowanie ze środków gminy działań związanych z ochroną zabytków	CEL OPERACYJNY 4. Dbałość o stan zachowania zabytków będących własnością gminy	DZIAŁANIE 10. Remonty i restaurowanie obiektów zabytkowych będących własnością lub we władaniu gminy, w sposób zgodny z zaleceniami konserwatorskimi	sukcesywnie
	CEL OPERACYJNY 5. Stworzenie zachęt finansowych zmierzających do poprawy stanu zachowania zabytków dla właścicieli obiektów wpisanych do Rejestru Zabytków oraz Gminnej Ewidencji Zabytków	DZIAŁANIE 11. Stworzenie ram prawnych umożliwiających przyznawanie dotacji do remontów poprawiających stan zachowania obiektów wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków	W zakresie dofinansowania obiektów z Rejestru Zabytków - do czerwca 2017 r. W zakresie poszukiwania możliwości prawnych na dofinansowanie obiektów znajdujących się w GEZ – sukcesywnie

		DZIAŁANIE 12. Udzielanie dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy obiektach wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków, oraz rozważenie możliwości wprowadzenia ulg podatkowych dla właścicieli tych obiektów	Po uchwaleniu uchwały dotyczącej zasad dotacji na sfinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków
		DZIAŁANIE 13. Aktualizacja uchwały w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na sfinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków	do czerwca 2017 r.

6.2.3. CEL STRATEGICZNY 3

Działania ujęte w ramach realizacji Celu Strategicznego 3 mają za zadanie wspieranie inicjatyw właścicieli nieruchomości zabytkowych, inwestorów a także organizacji pozarządowych, zmierzających do poprawy stanu obiektów zabytkowych.

CELE STRATEGICZNE	CELE OPERACYJNE	DZIAŁANIA	TERMINARZ DZIAŁAŃ
CEL STRATEGICZNY 3. Wspieranie inicjatyw sprzyjających ochronie zabytków	CEL OPERACYJNY 6. Pomoc przy pozyskiwaniu środków budżetowych i unijnych przeznaczonych na remonty i restauracje obiektów zabytkowych	DZIAŁANIE 14. Wsparcie i udzielanie porad dotyczących pozyskiwania środków zewnętrznych przeznaczonych na remonty i restauracje obiektów zabytkowych	sukcesywnie
		DZIAŁANIE 15. Podjęcie starań o uzyskanie dotacji z funduszy zewnętrznych, m.in. ministerialnych, wojewódzkich i europejskich, przeznaczonych na remonty i restaurację obiektów zabytkowych	sukcesywnie
	CEL OPERACYJNY 7. Promocja adaptacji obiektów zabytkowych na obiekty o funkcji turystycznej i usługowej	DZIAŁANIE 16. Prowadzenie warsztatów mających na celu zapoznanie właścicieli zabytków z możliwościami rozwinięcia własnej działalności gospodarczej w oparciu o posiadane nieruchomości zabytkowe oraz wspieranie merytoryczne właścicieli w ich działaniach	sukcesywnie
	CEL OPERACYJNY 8. Powiązanie aktywizacji gospodarczej gminy z zabezpieczeniem i renowacją obiektów	DZIAŁANIE 17. Prowadzenie programu wspierania przedsiębiorców wykorzystujących w swej działalności obiekty	sukcesywnie

	zabytkowych	zabytkowe – w powiązaniu z DZIAŁANIEM 25.	
--	-------------	---	--

6.2.4. CEL STRATEGICZNY 4

Działania wynikające z realizacji Celu Strategicznego 4 mają za zadanie promocję turystyczną gminy wśród jej mieszkańców, a także wśród potencjalnych turystów spoza gminy.

CELE STRATEGICZNE	CELE OPERACYJNE	DZIAŁANIA	TERMINARZ DZIAŁAŃ
CEL STRATEGICZNY 4. Promocja dziedzictwa kulturowego gminy	CEL OPERACYJNY 9. Publikacja materiałów promujących dziedzictwo kulturowe gminy	DZIAŁANIE 18. Opracowanie przewodnika ukazującego dziedzictwo historyczne gminy oraz eksponującego zabytki, a także walory krajobrazowe gminy	do grudnia 2017 r.
		DZIAŁANIE 19. Publikacja przewodnika na stronach internetowych gminy	do grudnia 2017 r.
		DZIAŁANIE 20. Wydanie przewodnika w formie papierowej	do grudnia 2017 r.
		DZIAŁANIE 21. Prowadzenie i aktualizacja interaktywnej mapy zabytków Miasta i Gminy Piaseczno	sukcesywnie
		DZIAŁANIE 22. Promowanie map tematycznych zawierających obiekty zabytkowe w przewodnikach dotyczących Miasta i Gminy Piaseczno	sukcesywnie
		DZIAŁANIE 23. Promowanie zabytków w prasie lokalnej poprzez serie artykułów zawierających zdjęcia, opis i historię obiektów oraz ludzi ich zamieszkujących	sukcesywnie

6.2.5. CEL STRATEGICZNY 5

Działania zgrupowane w ramach celu strategicznego 5 mają na celu umocnienie tożsamości lokalnej mieszkańców gminy, co jest szczególnie ważne w związku z dużym udziałem ludności napływowej wśród nich.

CELE STRATEGICZNE	CELE OPERACYJNE	DZIAŁANIA	TERMINARZ DZIAŁAŃ
CEL STRATEGICZNY 5. Umocnienie tożsamości lokalnej mieszkańców gminy	CEL OPERACYJNY 10. Zwiększenie wiedzy i świadomości społecznej na temat dziedzictwa kulturowego gminy	DZIAŁANIE 24. Wprowadzenie do programów szkolnych elementów wiedzy o regionalnym dziedzictwie kulturowym (także np. poprzez warsztaty oraz konkursy, itp.)	od września 2017 r.

		DZIAŁANIE 25. Organizowanie w ramach zajęć szkolnych wycieczek krajoznawczych promujących dziedzictwo kulturowe regionu	w roku szkolnym
		DZIAŁANIE 26. Wprowadzenie pracowników Urzędu Miasta, policji, nauczycieli, właścicieli nieruchomości zabytkowych w kwestie związane z dziedzictwem kulturowym gminy i koniecznością jego ochrony	coroczne seminaria poświęcone dziedzictwu kulturowemu gminy
	CEL OPERACYJNY 11. Inne formy kultywowania tożsamości kulturowej mieszkańców gminy	DZIAŁANIE 27. Wykorzystanie imprez masowych organizowanych w gminie do ugruntowania tożsamości kulturowej mieszkańców gminy	w czasie imprez masowych organizowanych przez Urząd Gminy

6.3. MONITORING REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, Burmistrz ma obowiązek sporządzania, co dwa lata sprawozdań z realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami i przedstawiania go do akceptacji przez Radę Miejską.

Wyniki osiągnięte przy realizacji „Programu opieki nad zabytkami” powinny być oceniane na podstawie stopnia realizacji działań wyszczególnionych powyżej. Należy przedstawić źródła ich finansowania.

6.4. INSTRUMENTARIUM GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

6.4.1. INSTRUMENTY PRAWNE

- 1) przepisy ustawowe;
- 2) programy określające politykę państwa i województwa w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego;
- 3) miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego;
- 4) wynikające z przepisów ustawowych dokumenty wydawane przez wojewódzkiego konserwatora zabytków.

6.4.2. INSTRUMENTY KOORDYNACJI

- 1) strategia rozwoju gminy;
- 2) plany rozwoju lokalnego;
- 3) programy rozwoju infrastruktury gminy;
- 4) programy ochrony środowiska przyrodniczego;
- 5) programy prac konserwatorskich;
- 6) studia, analizy i koncepcje;
- 7) plany rewitalizacji;
- 8) umowy i porozumienia;
- 9) kontrakty;

- 10) prowadzenie instytucji, w tym tworzenie podmiotów prawnych;
- 11) współpraca z wojewódzkim konserwatorem zabytków;
- 12) współpraca z sąsiednimi samorządami w celu wypracowania wspólnej polityki ochrony środowiska kulturowego i przyrodniczego;
- 13) współpraca z ośrodkami naukowymi i akademickimi;
- 14) współpraca z diecezją w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami.

6.4.3. INSTRUMENTY FINANSOWE

- 1) dotacje;
- 2) subwencje;
- 3) dofinansowania;
- 4) nagrody;
- 5) zachęty finansowe;
- 6) zbiórki społeczne;
- 7) programy operacyjne uwzględniające finansowanie z funduszy Wspólnoty Europejskiej;
- 8) zwolnienie z podatku od nieruchomości;
- 9) alternatywne rozwiązania dofinansowań obiektów Gminnej Ewidencji Zabytków z innych obszarów np. ochrony środowiska (zmniejszenie emisji spalin), itp.

6.4.4. INSTRUMENTY SPOŁECZNE

- 1) pozyskanie poparcia społecznego na rzecz ochrony środowiska kulturowego;
- 2) edukacja kulturowa;
- 3) informacja nt. znaczenia dziedzictwa kulturowego dla rozwoju miasta i gminy;
- 4) współdziałanie z organizacjami społecznymi.

6.4.5. INSTRUMENTY KONTROLNE

- 1) monitoring stanu środowiska kulturowego;
- 2) aktualizacja bazy danych geodezji i gospodarki gruntami, infrastruktury technicznej, stanu zagospodarowania przestrzennego gminy, stanów technicznych obiektów zabytkowych, poziomu bezrobocia.

UZASADNIENIE

W ramach wypełnienia ustawowego obowiązku oraz wspierania ochrony zabytków przez Burmistrza Miasta i Gminy Piaseczno przeprowadzono prace nad Programem Opieki nad Zabytkami (pozytywna opinia Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków znak WD.5120.3.2016 z dnia 14 listopada 2016 r.). Burmistrz Miasta i Gminy Piaseczno mając na uwadze stosowanie dobrych praktyk w ochronie zabytków w celu uzyskania pomocy Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, złożył w styczniu 2017 r. pismo (znak UiA.G.6724.52.2017.PK) z prośbą o wskazanie obowiązujących uchwał oraz procedur i trybu działania, wg wiedzy MWKZ, które dopuszczają finansowanie obiektów zabytkowych znajdujących się w Gminnych Ewidencjach Zabytków, a nie znajdujących się tylko w Rejestrze Zabytków. MWKZ jednoznacznie określił (pismo znak MWKZ.510.9.2017), że w aktualnym stanie prawnym jedyną możliwością ubiegania się o dofinansowanie przez osoby fizyczne jest wpis zabytku do Rejestru Zabytków. Jednocześnie MWKZ uważa, że wszelkie działania mające na celu ratowanie i dofinansowanie obiektów zabytkowych jest jak najbardziej pożądane.

Potrzeba i cel podjęcia uchwały:

Ochrona zabytków i opieka nad zabytkami zostały ustawowo włączone do katalogu zadań samorządów terytorialnych. Art. 7 ust. 1 pkt. 9 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 446 ze zm.) stanowi, że zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne gminy obejmują sprawy ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Z art. 87 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2014 r. poz. 1446 ze zm.) wynika obowiązek sporządzenia przez Burmistrza gminnego programu opieki nad zabytkami. Program ten sporządza się na okres 4 lat. Celem programu jest rozpoznanie stanu zachowania dziedzictwa kulturowego gminy, zahamowanie degradacji substancji zabytkowej i zachowanie wartościowych zasobów dziedzictwa kulturowego oraz kształtowanie atrakcyjnego wizerunku gminy. Program Opieki nad Zabytkami Gminy Piaseczno na lata 2017 – 2020 uzyskał wymaganą prawem pozytywną opinię Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z siedzibą w Warszawie.

Różnica między istniejącym a projektowanym stanem prawnym:

Uchwalenie programu wypełnia wymóg ustawy, jednocześnie pozwala zebrać w jednym dokumencie informacje dotyczące aktualnego stanu ochrony zabytków i zamierzeń gminy w tym zakresie w najbliższych latach, co umożliwi monitorowanie podejmowanych działań w dziedzinie opieki nad zabytkami.

Przewidywane skutki społeczne i gospodarcze:

Określenie w programie działań zmierzających do zachowania i poprawy stanu dziedzictwa kulturowego Gminy Piaseczno przyczynią się do podniesienia świadomości tożsamości kulturowej, jakości życia i atrakcyjności turystycznej gminy oraz jej promocji w regionie.

Skutki finansowe związane z wejściem w życie uchwały, źródło finansowania:

Podjęcie uchwały nie wywołuje bezpośrednich skutków finansowych dla budżetu gminy, w związku z tym nie określa się źródeł finansowania. Konkretnie działania w kolejnych latach będą się odbywały w oparciu o corocznie uchwalany budżet gminy, gdzie zostaną zaplanowane stosowne kwoty. W perspektywie wieloletniej finansowanie części działań zawartych w programie opieki nad zabytkami może być realizowane np. ze środków unijnych, ministerialnych lub wojewódzkich.

URZĄD MIASTA I GMINY PIASECZNO
WYDZIAŁ URBANISTYKI I ARCHITEKTURY
PODWSPEKTOR
mgr inż. Piotr Maksym Kalbarczyk

NACZELNIK
Wydział Urbanistyki i Architektury
GŁÓWNY ARCHITEKT
Miasta i Gminy Piaseczno
mgr inż. arch. Andrzej Rydzkowski
ul. Piłsudskiego 112/050
05-120 Piaseczno, woj. Mazowiecki
tel. 26 745 0100 fax 26 745 176

Z up. Burmistrza
Miasta i Gminy Piaseczno
mgr Daniel Putkiewicz
Zastępca Burmistrza